

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra HERR PANTHAKAKS HISTORIE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 7. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353512492912/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

vilde forbyde denne gode Mand, som dog svarer enhver sit, at forandre Sted hvert Øyeblik, for at finde et, hvor enhver kan have den Fornøjelse at see ham — ham, Faderen til saa klog en Søn; saa bedrøvet er det, naar de handlende Personer ligesom vil slaac Døren i for Næsen af deres Historie-skriver; naar ham skal fattes Leylighed eller undertiden Tilladelse, at plante sig mit iblant dem, og at troe sig meest beundret af dem alle — Virkelig, om det ikke var for andet, end det smukke: ¹⁰ Vi og det rørende: *Vore Læsere*, som vi nu næsten nødes til at være sparsomme med — — — saa maatte det fortryde os — Dog kjende vi os ret, saa finde vi vel Raad hertil —

¹⁵ Ikke den tapperste Oberst, som har besluttet at hans nyfødde Søn skal blive General, ikke den lærdeste LandsBye-Præst, som allerede ved Modrens Bryst bestemte sin Hansemand til et Lys for Kirken, ikke den udlærteste Aagerkar!, som har ²⁰ udregnet, at hans lille Arving skal blive den rigeste i sin FødeBye — Ingen af alle disse kan anlegge en Plan saa god, saa sikker, saa passende til deres Hensigter, som Madame Kùchlein, der havde bestemt sin lille Christian til en Menniske Fiende og ²⁵ en Klynkere. — Han begræd, om man bør troe det, alt i Moders Liv Kjødets Fordærvelse og Jordens ³⁰ Ulyksalighed. — ¶ Han var ikke fire Aar, førend han, foruden en stor Decl andægtige Væklager og Herzens Seufzerlein; som var meget opbyggelige, og som han ikke forstod et Ord af, vidste paa sine ³⁵ Fingre, at Verden var en Jammer-Dal, hans Føde Bye et Sodoma, hans Moders Nabocrsker Lucifers Døttre, og over Hovedet alle Mennesker, — — at forstaae paa Madame Kùchlein og de faae Sjæle ⁴⁰ nær, som hun værdigede sit Venskab — nogle elendige, blinde, forvndte, ryggesløse Creaturer, som Himmelen kun lod leve for Madame Kùchleins Skyld, ligesom Zoar fordum blev staaende paa ⁴⁵ Loths Forbøn — for at øve og prøve hende — og

for med Tiden, naar hun blev kjæd af at bede for dem, at lade det gaae dem, som Korah og Dathan. — Han vidste; at Rigdom, Rang, Lærdom og Silke-Adriener var ligesaamange dødelige Synder, at Comoedier og Dants raabte til Himmelen om Hævn; og at Bagtalelse og Umildhed i at dømme var i det mindste en Peccadill, som enhver from Christen burde tage sig i Agt for, saameget de onde Tider tillod det. — Alt dette lærte han med en beundringsværdig Hurtighed uden ad; og vidste at anbringe det saavel til rette Tid; at den som ikke vidste at det altid var rette Tid hertil i Madame Kuchleins Huus, skulde have soeret paa, at Barnet virkelig begreb noget af det han sagde; og da det ved ideligt Bifald og Smilge dybere og dybere blev indpræntet i hans spæde Sjæl, blev det ham tilsidst saa bekjendte Sandheder, at han endog, da han fik bedre Forstand holdt det urimeligt og ugudeligt at undersøge dem — Det havde været et Mirakel, om ikke Aar og Erfarenhed efterhaanden havde hærdet disse Talemaader og Sententser til Meeninger og til Grund-Sætninger — Fra Barns-Ben vant til at formode lutter Ont hos alt det, som var uden for hans Moders Fortoug, maatte Panthakak nødvendig faae meget at see, som intet duede. Da det paa den anden Side var blevet ham indskjærpet som en Troens Artikel, at der Intet Got var paa Jorden; holdt han det naturligt nok ikke for Umagen værd, at søge derom — Og hvorledes skulde han da finde det? — ||

Dog skulde med alt dette, maaskee en lykkelig Dumbhed have gjort hans Skjæbne taaleligere; om ikke Madame Kuchlein, for at gjøre ham til en fuldkommen Job havde fundet for got, at skjærpe hans Forstand, eller som hun udtrykkede sig, at oplade hans Øyne — Om det og engang var afgjort hos ham, at alt det han saae, var ont, saa skulde han dog maaskee ligegyldig og følesløs kun have seet lidet, og det lidet onde ikke i sin fulde Stør-